

everyone understands the nature and purpose of the interaction. When language skills are unequal, clarifying one's meaning in five ways will improve communication: avoid using slang and idioms, choosing words that will convey only the most specific denotative meaning; listen carefully and, if in doubt, ask for confirmation of understanding (particularly important if local accents and pronunciation are a problem); recognize that accenting and intonation can cause meaning to vary significantly; and respect the local communication formalities and styles, and watch for any changes in body language.

Investigate their culture's perception of your culture by reading literature about your culture through their eyes before entering into communication with them. This will allow you to prepare yourself for projected views of your culture you will be bearing as a visitor in their culture.

If it is not possible to learn the other's language, it is expedient to show some respect by learning a few words. In all important exchanges, a translator can convey the message.

When writing, the choice of words represent the relationship between the reader and the writer so more thought and care should be invested in the text since it may well be thoroughly analyzed by the recipient.

Гудкова Н.М.

*Київський національний університет
технологій та дизайну*

КУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ТЕКСТІВ ГАЗЕТНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО СТИЛЮ

Культурна адаптація при перекладі в лінгвістичній літературі виступає однією з проблем прагматичних аспектів перекладу, серед яких постає питання про передачу прагматичних значень слів оригіналу і трактування прагматичного аспекту перекладу як завдання конкретного перекладацького акту. Перекладач, виступаючи в ролі рецептора оригіналу, намагається якомога повніше витягнути інформацію, що міститься в ньому, для чого він повинен володіти тими ж фоновими знаннями, які мають в своєму розпорядженні "носії" початкової мови. Успішне виконання функцій перекладача припускає всебічне ознайомлення з історією, культурою, літературою, звичаями, сучасним життям і іншими реаліями народу, що розмовляє початковою мовою. Перекладач враховує, що рецептор перекладу належить до іншого мовного колективу, ніж рецептор оригіналу, володіє іншими знаннями і життєвим досвідом, має іншу історію і культуру. Коли подібні розбіж-

ності можуть перешкодити повноцінному розумінню початкового повідомлення, перекладач повинен вносити до тексту перекладу необхідні зміни.

Газетно-інформаційному стилю притаманні специфічні особливості, що впливають на процес перекладу. Основне завдання матеріалів цього стилю полягає в повідомленні певних даних з певних позицій і тим самим в досягненні бажаного впливу на рецептора. У різних газетних статтях мова йде про доступні для розуміння широкими прошарками неспеціалістів явищ, пов'язаних з життям населення і його інтересами. Тут рецептором є населення, і тому широка аудиторія породжує доступність текстів. При цьому завданням комунікації є вплив на рецептора. Оскільки, однак, завдання полягає в повідомленні певних фактів, і тут необхідне точне визначення понять і явищ. Звідси важлива роль термінів, імен і назв, які однозначно вказують на предмет думки.

Для того, щоб забезпечити «усередненому» одержувачеві перекладу адекватне розуміння тексту оригіналу, перекладачеві необхідно адаптувати текст за наступними параметрами: лексичні зміни тексту, синтаксичні зміни тексту, стилістичні зміни тексту. Лексичні зміни тексту припускають:

1.1. **Внесення додаткової інформації.** Широке використання в газетно-інформаційному стилі імен і назв робить повідомлення конкретним і відносить данні, що передаються, до певних осіб, установ або районів. Це передбачає наявність значних попередніх (фонових) знань рецептора. Особливо часто це відбувається у зв'язку з використанням в оригіналі імен власних, географічних назв і найменувань різного роду культурно-побутових реалій. Наприклад, речення *Part of the nuclear station in Cumberland has been closed down* перекладається як *Частина атомної електростанції в графстві Камберленд була закрита*. У наведеному прикладі пояснюючий елемент графство стає необхідним при перекладі з англійської мови на українську, оскільки українському читачеві без включення в текст цього елемента може бути не цілком зрозуміло, що мова йде про населений пункт, територіальну одиницю.

1.2. Для того, щоб уникнути в тексті перекладу незрозумілих елементів, перекладач може піти на **опущення незначної інформації** в перекладі деталей, невідомих пересічному одержувачеві перекладу. Наприклад: *His company, Matrix Capital, was found to have made 900 small loans to government officials*. При перекладі оминається назва компанії, яка нічого не говорить українському читачеві, а тільки нагромаджує речення незрозумілими елементами. *Його компанія була спіямана на видачі 900 дрібних хабарів місцевим державним діячам*.

1.3. **Незрозумілі елементи замінюються зрозумілішими.** Інформація, яка в оригіналі тільки мається на увазі, оскільки очевидна для одержувача оригіналу, може при перекладі замінюватися додатковою. Наприклад,

She says the relationship with the kiwi man became abusive and he tried to control her. Відносини з новозеландцем ставали нестерпними і він почав загрожувати їй. У перекладі зроблена заміна за територіальною ознакою. Пересічному рецептору може бути незрозумілим, що ж таке *kiwiman*, тому при перекладі перекладач звертається до того, де ростуть ківі. Ківі ростуть в Австралії і Новій Зеландії, але по контексту всієї статті відомо, що жінка вийшла заміж за людину з Нової Зеландії. Тому ця інформація тут і пояснюється.

1.4. **Конкретизація.** Іноді слово із загальним значенням замінюється при перекладі словом з конкретнішим значенням. Наприклад: *The British people are still profoundly divided on the issue of joining Europe.* На відміну від англієця, українському читачеві може бути незрозумілим, в якому сенсі в даному вислові згадується слово *Europe*. Тому в перекладі за допомогою прийому конкретизації доцільно розкрити, що мається на увазі в англійському оригіналі. *У англійському народі до цих пір існують глибокі розбіжності з приводу вступу до Європейського союзу.*

2. Синтаксичні зміни тексту.

2.1. Перекладачу англійських інформаційно-описових матеріалів нерідко доводиться стикатися з однією специфічною особливістю матеріалів цього жанру. У англійських і американських газетах майже кожне речення друкується з нової строки.

We commit our nations to working together to advance freedom and security grounded in democratic principles and institutions.

We will work together to strengthen democratic institutions in Ukraine and to advance freedom in Europe.

We also commit to work together to back reform, democracy, tolerance and respect for all communities.

Абсолютно очевидно, що всі три абзаци складають єдине смислове ціле: абзаци пов'язані займенником *we*. При перекладі їх треба поєднати. *Ми доручаємо нашим країнам працювати разом в справі просування свобод і забезпечення безпеки, спираючись на демократичні принципи і інституції. Ми разом працюватимемо над посиленням демократії на Україні і просуванням свободи в Європі. Ми також доручаємо нашим націям спільно підтримувати перетворення, демократію, терпимість і взаємну пошану у всіх країнах.*

2.2. Ще однією синтаксичною особливістю англійського газетно-інформаційного жанру є прагнення вмщати в рамки одного речення якомога більше інформації. Таке "нанизування" в одному вислові думок, слабо зв'язаних логічно, невластиво українській мові. Наприклад: *Several governments are still failing to repeal laws that explicitly discriminate against women,*

a decade after 189 countries agreed at a United Nations conference in Beijing to remove them.

При перекладі необхідно **членувати речення**. Ряд урядів як і раніше не можуть відмінити деякі закони, що несуть дискримінаційний сенс відносно жінок. І це за 10 років після конференції ООН в Пекіні, на якій 189 країн домовилася про вилучення цих законів з своїх кодексів.

2.3. Газетно-публіцистичні тексти відрізняються великою різноманітністю. Найбільш стислими, діловими і сухими по стилю є повідомлення і статті інформаційного характеру. Точність в перекладі подібних статей часто досягається **синтаксичною перебудовою речень, структурними замінами**. Наведемо приклад: *Taking part in the discussion with the President will be the new Secretary of State, the Defence Secretary and the special assistant to the President for National Security Affairs*. Типова для стилю коротких повідомлень інверсія не зберігається в перекладі. У нараді з президентом братимуть участь новий державний секретар, міністр оборони і спеціальний помічник президента по питаннях національної безпеки.

2.4. Ще однією особливістю є використання численних визначень до іменників, які при перекладі можуть бути іншими членами речення. Наприклад: *The New Zealand earthquake was followed by tremors lasting an hour. За землетрусом в Новій Зеландії послідували підземні поштовхи, які продовжувалися годину*. У даному прикладі визначення *New Zealand* передане обставиною місця, оскільки в українській мові поєднання "новозеландський землетрус" неможливе.

3. Стилистичні зміни тексту.

Під час перекладу українського газетно-інформаційного тексту на англійську мову не можливо не звертати уваги на стилістичні норми мов.

3.1. Для англійських і американських газетних матеріалів характерне використання розмовних оборотів в найсерйозніших за змістом текстах. Наприклад: *What is the meaning of the North Korean Foreign Ministry's strange statement on Thursday that it now had «nukes» (yes, used that English colloquial term)? Що ж все-таки примусило міністра закордонних справ КНДР оголосити те, що країна володіє ядерною зброєю. Nuke – розм. ядерна зброя (словник Мюллера)*. У даному прикладі перекладач замінив розмовне слово англійською мовою на більш загальноживане слово в мові перекладу. Всі ці фамільярно-розмовні форми давно стали звичними для англійського читача. Якщо їх залишити в перекладі, то на читача вони справлять значно сильніше враження через їх незвичність. Тим самим при перекладі буде порушено стилістичне забарвлення оригіналу, оскільки нормальний для англійського читача текст буде переданий незвичайним українським текстом, який сприйматиметься українським читачем як щось легковажне і недоречно фамільярне.

3.2. Поряд з фамільярно-розмовним забарвленням багатьох матеріалах цього жанру можна відзначити деякі прямо протилежні тенденції. У інформаційно-описових матеріалах англійських і американських газет завжди прийнято зазначати титул політичного діяча. Якщо прізвище політичного діяча уживається без згадки титулу або посади, перед нею завжди ставиться скорочення *Mr. (Mister)* або *Mrs. (Mistress)*. Таким чином, *Adenauer* - це завжди *Chancellor Adenauer* або *Doctor Adenauer, de Голль - General de Gaulle*, *Черчилль - Sir Winston Churchill (або Sir Winston)*. Всі ці титули мають в англійському тексті суто формальне значення і тому при перекладі ці титули, зазвичай, опускаються.

3.3. У газетно-публіцистичному стилі нерідко використовуються метафори, засновані на перенесенні окремих слів і цілих виразів з конкретного контексту, в якому вони вживаються в своїх логічних значеннях, в іншу сферу. *Which of the two men is more likely to conduct a steady and steadfast foreign policy? And which of them has the asbestos backbone to stick it out in the four-years heat of the White House Kitchen?* У перекладі цього речення образ може бути збережений лише частково шляхом вживання виразу *в розжареній атмосфері*, оскільки інші фігуральні вирази, такі як *кухня білого дому* і тим більше *вогнетривкий характер* не відповідають змісту статті (кухня у переносному розумінні означає *інтриги, темні махінації*, що автор не мав тут на увазі). Лексичні трансформації викликають необхідність додаткових слів для надання закінченості вислову, який в оригіналі дається в стислій формі (*four-years heat of the White House Kitchen*). Тому пропонується наступний варіант перекладу: *Який з двох виявиться більш здатним проводити тверду і стабільну зовнішню політику? І хто з них володіє достатньою стійкістю і силою духу, щоб витримати розжарену атмосферу, в якій доводиться діяти президентові в перебігу чотирьох років перебування в Білому домі?*

3.4. У газетно-інформаційних матеріалах нерідко зустрічаються багатозначні терміни, терміни-синоніми, скорочені терміни і назви. Термін *state* у політичній термінології США може означати як державу, так і штат. *Both the state and Federal authority are bent on establishing a police state.* У першому випадку термін *state* стоїть в одному ряду з визначенням *федеральний* і поза сумнівом означає уряди штатів на відміну від уряду всієї країни. У другому випадку *state* вжите у значенні держава.

Таким чином, для збереження прагматичного потенціалу тексту оригіналу перекладачу необхідно вносити до тексту перекладу різні зміни. Для здійснення таких змін недостатньо просто володіти лише мовою перекладу. Треба адаптувати матеріал, враховуючи екстралінгвістичну ситуацію, постійно бути в курсі подій в середовищі мови перекладу, весь час поповнювати свої знання. Ця культурна адаптація тексту залежить не тільки від пра-

гматики тексту, але й від перекладача, його фонових знань, попереднього досвіду, психологічного стану та інших особливостей.

Кетова Т.М.

*Київський національний університет
технологій і дизайну*

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФАХОВИХ ТЕКСТІВ

Переклад є не тільки посередником між двома особами та між двома мовами, якими розмовляють ці особи, він є також посередником між двома культурами, якщо ці особи належать до різних культурних суспільств. Знання обох культур, їх спільних та різних аспектів є необхідною передумовою процесу перекладу. Знання культур означає знати не тільки факти, а й вміння визначати вплив однієї культури на іншу і враховувати це при перекладі. Це стосується і рідної культури: тільки той хто знає, як впливає культурна своєрідність на представників іншої культури, спроможний враховувати міжкультурну різноманітність в процесі перекладу і привносити міжкультурність в повсякденну роботу. В цьому випадку процес перекладу можна розуміти як особливу область міжкультурної комунікації.

Переклад на заняттях з іноземної мови відіграє особливу роль. Компетенція перекладу є головною метою та основою такої методики як *Grammatik-Übersetzungsmethode*.

До важливіших традиційних методик перекладу, як допоміжного засобу на заняттях з іноземної мови, відносяться наступні:

- імітаційний переклад: імітуються та автоматизуються представлені приклади іноземної мови;
- граматичний переклад: для знайомства з граматичними структурами і їх засвоєння опрацьовуються ідентичні або дуже схожі зразки речень;
- образний переклад: образні поняття, особливо вислови та метафори переносяться в іншу мову.

Вдалих переклад передбачає високий рівень мовної та культурної компетенції в обох мовах та культурах (рідній та іноземній), а якщо ця компетенція недостатньо високого рівня, це провокує велику кількість помилок.

Необхідно зазначити, що світова торгівля та глобалізація ринків не може бути реалізована без перекладів. В глобалізованому світі переклад як культурна компетенція посідає центральне місце. Основна складність полягає в тому, щоб створити функціональні відповідності, тобто еквівалентність, адекватність, рівноцінність та відповідність перекладу. Це означає,